

пізнання, характерних для кожної з природничих наук і, звичайно, значення природничо-наукових знань у житті кожної людини та їх ролі у суспільному співіснуванні.

Запровадження компетентнісного підходу у фахову підготовку майбутніх учителів природничих дисциплін є актуальним в освітньому процесі і вищої школи. В процесі підготовки передбачається складна система змін і перетворень у свідомості майбутнього спеціаліста, що мають відображення в його поведінці, ставленні до повсякденної діяльності та життя в цілому. Для якісної професійно-педагогічної підготовки необхідно оновити методологію, теорію, емпіричне знання й практичну педагогічну дійсність.

На основі досліджень науковців, фахову підготовку майбутнього вчителя природничих дисциплін, В. Вишківська позиціонує як динамічний процес, заключною метою якого є формування готовності, що передбачає знання про загальні положення й принципи освітнього процесу з природничих дисциплін; уміння і навички організації навчання учнів, зокрема виконання на уроках хімії та біології лабораторних робіт, а на уроках географії – практичних робіт з використанням карт, проведення навчальних та пізнавальних екскурсій екскурсій, організація роботи в куточку живої природи і на навчально-дослідницьких ділянках, які потребують саме практичної підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін, що здійснюється на основі фахової практики (Вишківська, 2004).

Отже, специфіка педагогічної діяльності вчителя природничих дисциплін, насамперед, пов'язана з наявністю та рівнем реалізації професійно значущих знань, умінь і навичок. Вагомими показниками, що характеризують професійну підготовку, є ґрунтовні знання, творчий рівень розвитку педагогічних умінь і навичок, належна практична підготовка, щира любов до дітей та до майбутньої професії.

Список використаних джерел:

1. Вишківська, В.Б. (2004) Критерії і показники готовності студентів до конструювання навчально-пізнавальної діяльності учнів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Київ : НПУ. Вип. 1 (11). С. 243–248.
2. Соловей, Л. В. (2017) Ключові компетентності майбутніх учителів природничих дисциплін у фаховій підготовці. *Імідж сучасного педагога*. – № 3. С. 32–34.
3. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29 квітня 2015 року. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248149695>.
4. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗООЛОГІЯ ХРЕБЕТНИХ» У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Харченко Л.П.
(Харків, Україна)

З навчальної дисципліни «Зоологія хребетних» розроблена авторська програма, яка передбачає вивчення морфо-функціональної організації представників типу Chordata в порівняльному аспекті на лабораторних заняттях, а викладення лекційного матеріалу – в еволюційному аспекті.

Одним з ефективних методів вивчення морфології систем органів хордових тварин є порівняльно-анатомічний, який дозволяє в процесі вивчення знаходити спільні риси в будові органів і визначати особливості будови. Далі стає питання щодо виявлення причин, які викликають схожість або відмінність, тому виникає необхідність перейти від аналізу до синтетичного узагальнення. Зрозуміло із вище зазначеного, що така структура лабораторних занять має переваги, порівняно з вивченням будови органів та систем органів представників окремо взятого класу хордових тварин.

Лабораторні заняття мають методичне забезпечення. Розроблений та надрукований «Зошит для лабораторних занять із зоології хребетних». Лабораторні заняття проводяться у першому семестрі (чотирьох годинні). Здобувачі самостійно готуються до лабораторних занять – метод випереджаючого навчання, який сприяє активізації пізнавальної діяльності, формуванню здатності самостійно набувати знання [3]. У зошиті для лабораторних занять представлені питання для самостійної підготовки до кожного заняття. Здобувачі по закінченню вивчення анатомічної будови органів та систем органів заповнюють порівняльно-анатомічну таблицю систем органів представників типу Chordata. По закінченню вивчення будови систем органів у порівняльному аспекті здобувачі розуміють спорідненість усіх вивчених представників типу Chordata, тісний зв'язок між формою та функцією. Поняття гомологічних, аналогічних органів, єдності плану будови тварин – перші основні узагальнення.

У другому семестрі здобувачі слухають лекції з навчальної дисципліни «зоологія хребетних». Для підвищення ефективності засвоєння лекційного матеріалу були розроблені «Опорні схеми та конспекти до навчальної дисципліни «зоологія хребетних» (навчальний посібник) [5]. Загальновідомо, що структурно-логічна схема це спосіб наочного представлення інформації в структурованому та систематизованому вигляді, що відображає певну систему, розкриває взаємодію її елементів, визначає особливості зв'язків між елементами системи [4]. Основна ідея методу опорних схем та конспектів – стимулювати здобувача готуватись до лекції, працювати активно на лекції [2, 4]. Опорні схеми та конспекти можна використовувати для узагальнюючого повторення вивченого матеріалу при атестації (модульний контроль, іспит). До кожної теми опорного конспекту додається листок самоконтролю – тести, творчі завдання.

Переваги використання опорних схем та конспектів – це можливість систематичного повторення та закріплення знань, їх поглиблення [1].

При викладанні навчального матеріалу на лекціях ми виходили з того, що для розуміння особливостей організації окремих органів, систем органів і організму хордових у цілому необхідно прослідкувати весь шлях, який пройшли в своєму розвитку ті чи інші структури та системи органів тварин.

Вивчення морфо-функціональної організації представників типу Chordata у порівняльному та еволюційному аспектах свідчить про те, що розвиток органів та систем органів йшов шляхом диференціації – поступового розчленування спочатку однорідних структур (органів) на складові частини, які, маючи різну локалізацію, зв'язки і функції набули різної будови. У процесі еволюції диференціація сприяла ускладненню будови та розподілу функцій. Яскравим прикладом диференціації є еволюція травної системи хордових, коли із травної трубки вона перетворюється у складну травну трубку диференційовану на відділи.

Методичне забезпечення лекційного матеріалу представлено методичним посібником «Еволюційно-екологічні аспекти зоології хребетних» [5].

Список використаних джерел:

1. Айсмонтас Б.Б. Структурно-логические конспекты по учебным дисциплинам: за и против: [Електронний ресурс]. Режим доступу URL: <http://psi.lib.ru/statyi/icemont/stlogk.hton>
2. Вакуленко Т.С. Педагогічні вимоги до схемографічних засобів навчання. *Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Педагогіка*. 2009. Вип. 25. С. 201–207.
3. Комарова О.А. Особливості формування випереджального рівня освітнього потенціалу суспільства. *Економічний часопис-XXI*. 2011. № 9-10. С. 57–60.
4. Структурно-логічні схеми. Таблиці. Опорні конспекти. Есе. Навчальні презентації: рекомендації до складання : метод. посіб. для студ. / уклад. : Л.Л. Бутенко, О.Г. Ігнатович, В.М. Швирка. Старобільськ, 2015. 112 с.
5. Харченко Л.П., Ковтун М.Ф., Ликова І.О. Еволюційно-екологічні аспекти зоології хребетних : навч. посіб. Харків, 2019. 87 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Харченко О.В.

(Київ, Україна)

Барбінова А.В.

(Полтава, Україна)

Виклики сьогодення в умовах пандемії вимагають від сучасного вчителя чіткої організації дистанційної освітньої діяльності. Дистанційна освіта – це нова форма організації освітнього процесу, що базується на принципах самостійної діяльності школярів. Середовище такого навчання характеризується тим, що часто учні з різних причин віддалені від учителя в просторі або часі, проте, мають можливість у будь-яку хвилину підтримувати зв'язок із педагогом, користуючись досягненнями сучасних інформаційних технологій. Однак, рівень засвоєння знань учнями певною мірою залежить від здатності вчителя організувати дистанційний освітній процес, його навичок і здібностей, рівня творчого потенціалу. Вчитель певною мірою виступає модератором дистанційного навчання, оскільки від його професійних компетентностей забезпечується реалізація співтворчості в межах гуманістичної парадигми.

Реалізація творчого потенціалу вчителя, розвиток і прояв його креативної індивідуальності забезпечує творчий характер діяльності, що особливо важливо для організації дистанційного навчання.

Технології дистанційного навчання надають можливість учителю реалізувати особисті освітні потреби – оволодіти новими знаннями, вміннями та напрямками професійної діяльності, оновити та осучаснити знання, підвищити соціальну та професійну активність, реалізувати творчий потенціал.

Реальність, яка відображається в терміні «потенціал», перебуває на межі природного (об'єктивного) і соціального (суб'єктивного), внутрішнього і зовнішнього, статичного і динамічного, тому творчий потенціал особистості педагога є інтегрованою властивістю у вигляді здібності, що дає змогу людині здійснювати предметну діяльність [1].